

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การฝึกหัดครูของประเทศไทยได้เริ่มมีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ และพัฒนามาจนถึงปัจจุบันรวมเวลาได้ถึง ๘๗ ปี เติมการฝึกหัดครูเป็นการฝึกหัดความรู้และทักษะในระยะสั้นเพียง ๒ ปี ในลักษณะฝึกหัดครู (*Teacher Training*) และได้พัฒนาเป็นการศึกษาสำหรับผู้ประกอบอาชีพชั้นสูงในระดับปริญญา เช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ ในลักษณะที่เรียกว่า คุรุศึกษา (*Teacher Education*)^๑

สถาบันการฝึกหัดครูได้พัฒนามาจากสถานภาพของสถาบันกึ่งมัธยมและอุดมศึกษา มาเป็นสถาบันอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช ๒๕๑๘^๒ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิถีสถาณะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและให้บริการแก่สังคมแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดผลดีมีคุณภาพได้นั้น สถาบันฝึกหัดครูจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบ สภาพแวดล้อม (*Environment*) โดยทั่วไปทราบกันดีแล้วว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในทำนองเดียวกัน สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู (*Teachers' College Environment*) ซึ่งหมายถึงลักษณะต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูอันได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน กิจกรรมนักศึกษา การบริหาร อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งสามารถจะตรวจสอบได้โดยการ

^๑ทองอินทร์ วงศ์โสธร, "ฝึกหัดครูไทยในวันนี้และวันหน้า," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๑๒ (สิงหาคม-กันยายน ๒๕๒๑): ๒๓.

^๒"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช ๒๕๑๘," ราชกิจจานุเบกษา ๙๒:๔๘ (๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘): ๒๔.

สังเกตโดยตรง ย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของมวลสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในวิทยาลัยครุนั้น ๆ เป็นอย่างมาก ในการที่นักศึกษาแต่ละคนจะประสบผลสำเร็จ ทั้งทางด้านการศึกษาและพัฒนาการด้านต่าง ๆ นั้น สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูก็น่ามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ เป็นอันมาก นักศึกษาบางคนอาจไม่ประสบผลสำเร็จในสภาพแวดล้อมแบบหนึ่ง แต่อาจจะประสบผลสำเร็จในสภาพแวดล้อมอีกแบบหนึ่งก็ได้ แอสติน^๑ (Astin) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมวิทยาลัยว่า เป็นสิ่งเร้าอันทรงศักยภาพที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของนักศึกษา และสามารถที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษารวมทั้งกิจกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยนั้น ๆ และจากการประชุมปฏิบัติการระดับสูงสำหรับนักการศึกษาในปัจจุบัณ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมไว้ว่า การจัดสิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติการสอนในสถาบันผลิตครู ยังห่างไกลจากสภาพที่แท้จริงที่ครูจะออกไปปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตครูเพื่อไปพัฒนาท้องถิ่นจึงไม่ประสบผลที่ดี^๒

วิทยาลัยครูในภาคเหนือทั้ง ๘ แห่ง มีอายุการก่อตั้งแตกต่างกัน วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูศุภลสงคราม วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ เป็นวิทยาลัยครูที่ได้มีการพัฒนามาจากโรงเรียนมัธยมบ้าง โรงเรียนฝึกหัดครูมูล ประจำมณฑลบ้าง โรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรมบ้าง แล้วจึงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงพัฒนา จนมาเป็นสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน ส่วนวิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเขียงราย วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูลำปางนั้น เป็นวิทยาลัยครูที่เพิ่งจะได้สร้างขึ้นใหม่ ตามนโยบายขยายการผลิตครูในสมัยนั้น เพื่อให้มี

^๑Alexander W. Astin, The College Environment, (Washington D.C. : The American Council on Education, 1968), p. 56.

^๒กรมการฝึกหัดครู, "การกำหนดปัญหาของการฝึกหัดครูในปัจจุบัน," (รายงานการประชุมปฏิบัติการระดับสูง เรื่องการฝึกหัดครู ณ หอประชุมศรีครุ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ๘-๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๑), หน้า ๕๔.

วิทยาลัยครูรับผิดชอบนักเรียนในเขต ๒ จังหวัดต่อ ๑ วิทยาลัย ฉะนั้นวิทยาลัยครูที่สร้างขึ้นใหม่ จึงสร้างและจัดให้มีสิ่งต่าง ๆ ตามนโยบายโดยไม่ได้ผ่านการพัฒนามาจากสภาพเดิมของโรงเรียนต่าง ๆ

จากแนวคิดและสภาพปัญหาที่นำมาเสนอ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักบริหาร นักวางแผนการศึกษา จะได้ใช้ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิทยาลัยครูให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษา มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามสภาพความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเหนือทั้ง ๘ แห่ง ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา รวม ๕ ด้าน คือ

- ๑.๑ สภาพแวดล้อม เกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน
- ๑.๒ สภาพแวดล้อม เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน
- ๑.๓ สภาพแวดล้อม เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา
- ๑.๔ สภาพแวดล้อม เกี่ยวกับการบริหาร
- ๑.๕ สภาพแวดล้อม เกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

๒. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาตามตัวแปร คือ สถานที่ตั้ง อายุของวิทยาลัยและสถานภาพของผู้ตอบ

สมมุติฐานของการวิจัย

๑. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเก่ากับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ ตามทัศนะของอาจารย์แตกต่างกัน

๒. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมือง
ตามทัศนะของอาจารย์ แตกต่างกัน

๓. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเก่ากับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ ตามทัศนะของ
นักศึกษา แตกต่างกัน

๔. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมือง
ตามทัศนะของนักศึกษา แตกต่างกัน

๕. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเก่าตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษา แตกต่างกัน

๖. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษา แตกต่างกัน

๗. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมือง ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษา
แตกต่างกัน

๘. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมือง ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษา
แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเหนือทั้ง ๔ แห่ง
คือ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูนครสวรรค์
วิทยาลัยครูพิษณุโลก วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูลำปาง และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์

๒. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเหนือทั้ง ๔ แห่ง
ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อม เกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน
สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา สภาพ
แวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
โดยศึกษาจากทัศนะของอาจารย์ที่ทำการสอนและนักศึกษาที่กำลังศึกษา อยู่ในภาคเรียนที่ ๒

ปีการศึกษา ๒๕๒๒

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาริวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปลายของภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๒ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ ถึง เดือนมีนาคม ๒๕๒๓ ซึ่งเป็นเพียงช่วงหนึ่งของการแสดงออกตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาที่อยู่ในขณะนั้นเท่านั้น การศึกษาริวิจัยครั้งนี้ อาจไม่ได้ผลสมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม อาจจะตอบไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ตั้งใจที่จะตอบแบบสอบถามก็ได้ ซึ่งถือเป็นธรรมดาสำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พยายามชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องขอความร่วมมือ ให้อาจารย์และนักศึกษาทราบเป็นอย่างดี จึงทำให้มั่นใจว่าความคลาดเคลื่อนดังกล่าวคงมีเพียงเล็กน้อย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครู หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู อันได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

วิทยาลัยครูในภาคเหนือ หมายถึง วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูพิษณุสงคราม วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูลำปาง และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำที่ทำการสอนอยู่ในวิทยาลัยครูในภาคเหนือทั้ง ๘ แห่ง ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๒

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นสูง และปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูในภาคเหนือทั้ง ๘ แห่ง ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๒

วิทยาลัยครูเก่า หมายถึง วิทยาลัยครูที่ก่อตั้งและมีอายุดำเนินการตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูพิษณุสงคราม วิทยาลัยครูนครสวรรค์ และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์

วิทยาลัยครูใหม่ หมายถึง วิทยาลัยครูที่ก่อตั้งและมีอายุดำเนินการไม่เกิน ๑๐ ปี
ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ และวิทยาลัยครู
ลำปาง

วิทยาลัยครูในเมือง หมายถึง วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครู
เชียงใหม่ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์

วิทยาลัยครูนอกเมือง หมายถึง วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งได้แก่
วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์
และวิทยาลัยครูลำปาง

สภาพแวดล้อมที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู
ที่ทุกสถาบันต้องการมากที่สุด

สภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู
ที่ทุกสถาบันไม่ต้องการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยทำให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ ได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมด้าน
ต่าง ๆ ว่า สภาพแวดล้อมด้านใดในวิทยาลัยที่ยังมีข้อบกพร่อง จะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา
ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างการผลิตครูให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

